

CSE's muziek (vmbo, havo, vwo) 2019

Peter Schoenmakers, toetsdeskundige muziek Cito

In de centraal schriftelijke examens muziek worden drie vraagvormen gebruikt: open vragen, gesloten vragen (meerkeuzevragen) en voorgestructureerde vragen. In dit verslag over de centraal schriftelijke examens muziek 2019 wil ik wat langer stil staan bij de voorgestructureerde vragen. In mijn verslag over de cse's muziek 2018 ben ik uitgebreid ingegaan op de gesloten vragen (zie: https://www2.cito.nl/vo/ex2018/De_centrale_examens_muziek_vmbo_havo_en_vwo_2018.pdf). In de tweede helft van dit verslag geef ik per examen een overzicht van analytische gegevens en sluit ik af met een vooruitblik op de cse's 2020.

Voorgestructureerde vragen

In de cse's muziek komen voorgestructureerde vragen vrijwel altijd voor in een gesloten vorm. Dat wil zeggen dat de leerling bij deze vraagvorm een keuze moet maken uit gegeven antwoordmogelijkheden. Vaak moeten gegeven antwoorden in een schema worden ingevuld. Voorgestructureerde vragen zijn uitermate geschikt om te gebruiken in vragen met een notenvoorbeeld en vragen met langere of complexere muziekfragmenten omdat, zoals de naam al zegt, de inhoud voorgestructureerd is. Een voordeel van voorgestructureerde vragen voor correctoren is dat deze vragen snel en eenduidig na te kijken zijn. Bij de voorgestructureerde vragen is onderscheid te maken in een groot aantal typen. De volgende typen zal ik de revue laten passeren: beweringenvraag, ordeningsvraag, combinatie- of matchingvraag, identificatievraag, in- en aanvulvraag en classificatievraag. De solfègevraag (open voorgestructureerde vraag) laat ik in dit artikel buiten beschouwing.

Beweringenvraag

Een beweringenvraag is een vraagvorm waarbij de leerling van een aantal beweringen of notenvoorbeelden uit twee of meer antwoordmogelijkheden de juiste moet kiezen (juist/onjuist, 1/2, wel/niet, enz.). In de cse's muziek komt de beweringenvraag meestal voor met twee beweringen (vmbo, havo, vwo) of twee notenvoorbeelden (vmbo). De leerling kiest dan tussen juist/onjuist respectievelijk 1/2.

vmbo vraag 35

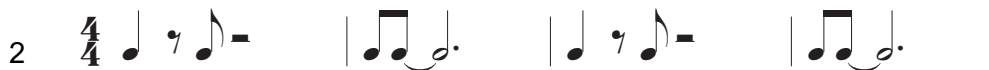
Het fragment duurt acht maten.

**(1p) Welk notenvoorbeeld geeft het ritme van de blazers in maat 1 t/m 4 juist weer?
Welk notenvoorbeeld geeft het ritme van de blazers in maat 5 t/m 8 juist weer?**

maat 1 t/m 4

maat 5 t/m 8

havo vraag 32

Het fragment is thema 1 (A), de herhaling van het begin van de inleiding (B) en thema 2 (C) en is grafisch weergegeven.

A	B	C

(1p) Geef in de uitwerkbijlage van elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

bewering 1

Thema 1 (A) eindigt majeur.

bewering 2

Thema 2 (C) begint mineur en eindigt majeur.

Alhoewel de leerling bij beide bovenstaande voorbeelden twee antwoorden moet geven, kan voor deze vraag bij beide maximaal 1 scorepunt behaald worden omdat er feitelijk maar vier antwoordmogelijkheden zijn (respectievelijk 1 - 1 / 1 - 2 / 2 - 1 / 2 - 2 en juist - juist / juist - onjuist / onjuist - juist / onjuist - onjuist). De leerling heeft dus altijd nog een 'gokkans' van 25% voor een goed antwoord. Bij 2 scorepunten zou de gokkans maar liefst 50% zijn en dat is uiteraard buitensporig.

Ordeningsvraag

Bij deze vraagvorm moet de leerling een aantal notenvoorbeelden of verschijnselen in een juiste (chronologische) volgorde plaatsen. Het kan zijn dat de leerling alle gegeven notenvoorbeelden en/of verschijnselen moet gebruiken bij het beantwoorden. Het kan ook zijn dat de leerling een keuze moet maken uit de gegeven antwoordmogelijkheden.

vmbo vraag 36

In het fragment wordt naar het thema toegewerkt.

(1p) Welke twee begrippen zijn van toepassing op het fragment net voor de inzet van het thema? Zet deze twee begrippen in de juiste volgorde.

Kies uit:

- fade-out
- fill
- imitatie
- maatwisseling

havo vraag 28

Het fragment is de inleiding. Een aantal motieven zijn weergegeven, maar niet in de juiste volgorde.

The image shows five musical motifs, numbered 1 to 5, arranged vertically. Motif 1 is in bass clef, while motifs 2, 3, 4, and 5 are in treble clef. All motifs are in 3/4 time and D major (one sharp). Motif 1 consists of a half note D4, a quarter note E4, a quarter note F4, a quarter note G4, and a quarter note A4, all under a slur. Motif 2 consists of a quarter note D5, a quarter note E5, a quarter note F5, a quarter note G5, and a quarter note A5. Motif 3 consists of a quarter note D5, a quarter note E5, a quarter note F5, a quarter note G5, a quarter note A5, a quarter note G5, a quarter note F5, a quarter note E5, and a quarter note D5. Motif 4 consists of a quarter note D5, a quarter note E5, a quarter note F5, a quarter note G5, a quarter note A5, a quarter note G5, a quarter note F5, a quarter note E5, and a quarter note D5, all under a slur. Motif 5 consists of a quarter note D5, a quarter note E5, a quarter note F5, a quarter note G5, a quarter note A5, a quarter note G5, a quarter note F5, a quarter note E5, and a quarter note D5.

(2p) In welke volgorde worden deze motieven gespeeld?

Bij ordeningsvragen worden 1 of 2 (en een enkele keer 3) scorepunten toegekend. Bij vraag 36 uit het vmbo-examen wordt 1 scorepunt toegekend omdat er sprake is van een koppelvraag. In dit geval was het goede antwoord 'maatwisseling - fill'. Als een leerling als eerste antwoord 'fill' zou geven, betekent dat dat het tweede antwoord automatisch fout is, omdat de antwoordmogelijkheid al gebruikt is. Stel, dat er 2 scorepunten konden worden toegekend. Door één foutief antwoord zou de leerling dan 2 scorepunten mislopen. Bij vraag 28 uit het havo-examen kunnen wel 2 scorepunten behaald worden. Hier is de mogelijkheid voor deelscores waarbij opgemerkt moet worden dat ook hier geldt, dat wanneer er één foutief antwoord gegeven wordt er automatisch een tweede antwoord fout is. Daarom staat er in het correctievoorschrift 'indien drie (of vier) motieven juist 1' omdat er feitelijk geen vier antwoorden juist kunnen zijn. Naar aanleiding van de evaluatievergadering havo 2018 is de volgende opmerking in het correctievoorschrift opgenomen: *Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, 1 scorepunt toekennen.* Het juiste antwoord op vraag 28 was: 3 - 1 - 5 - 4 - 2. Als een leerling het antwoord: 2 - 3 - 1 - 5 - 4 (het laatste antwoord staat op de eerste plaats) zou hebben gegeven, dan zijn alle antwoorden fout. Toch heeft de leerling de volgorde van de overige vier antwoordmogelijkheden in de juiste onderlinge volgorde geplaatst; wat gewaardeerd wordt met 1 scorepunt.

Combinatie- of matchingvraag

Hiervan is sprake als een leerling (een) juiste combinatie(s) moet maken uit twee gegeven groepen elementen.

vmbo vraag 44

Het fragment is het begin van couplet 1. De tekst is weergegeven.

- 1 Isabel, er werd op jou gewacht,
- 2 we wisten al dat jij bij ons zou komen
- 3 Nu lig je daar, je bent zo klein en zacht,
- 4 met je ogen dicht lig je nog stil te dromen

Elke regel begint met een opmaat.

(2p) Geef in het schema in de uitwerkbijlage van elke regel met een kruisje aan of deze begint met een opmaat van één achtste noot, of een opmaat van twee zestiende noten.

opmaat		
regel 1		
regel 2		
regel 3		
regel 4		

vwo vraag 12

Van het fragment is de partituur op pagina 6 van de uitwerkbijlage klinkend afgedrukt.

(1p) Kruis in het schema in de uitwerkbijlage aan welke toon van het akkoord de fagot in maat 1 speelt en welke toon van het akkoord de fagot in maat 2 speelt.

Kies uit: grondtoon, terts of kwint.

	grondtoon	terts	kwint
fagottoon in maat 1			
fagottoon in maat 2			

Stel, dat een leerling bij een van bovenstaande vragen niet één, maar twee (of drie) kruisjes plaatst op elke regel. In dat geval geldt het eerst geplaatste kruisje als antwoord omdat uit de vraag blijkt dat er steeds één kruisje geplaatst moet worden (zie Correctievoorschrift, paragraaf 2 Algemene regels, regel 3.4).

Identificatievraag

Hierbij moet de leerling in of aan de hand van een gegeven (song)tekst of notenvoorbeeld iets herkennen en vervolgens dit onderstrepen, aankruisen, omcirkelen enz.

havo vraag 2

Het fragment is het begin van couplet 1. De tellen van de maat zijn in de uitwerkbijlage grafisch weergegeven.

(2p) Omcirkel de tellen waar het akkoord in de begeleiding verandert. Het eerste antwoord is gegeven.

$\frac{4}{4}$ 4 (1) 2 3 4 | 1 2 3 4 | 1 2 3 4 | 1

vwo vraag 21

Het fragment is uit het begin van deel 1. De melodie is gebaseerd op een gregoriaans gezang. Regel 1 en 2 van het gregoriaanse gezang zijn in de uitwerkbijlage afgedrukt. De componist heeft in zijn versie niet alle noten uit het oorspronkelijke gezang gebruikt.

(2p) Omcirkel in het notenvoorbeeld de noten die de componist niet heeft gebruikt. Let op: de tekstplaatsing is in de versie van Liszt anders.

Uit de vraagstelling bij deze vraagvorm kan niet opgemaakt worden hoeveel tellen/noten omcirkeld moeten worden (in tegenstelling tot vmbo vraag 44 en vwo vraag 12 hierboven). Als er dan meer dan 1 scorepunt te behalen valt, wordt in het correctievoorschrift een extra instructie geplaatst voor de corrector over hoe te handelen wanneer de leerling meer antwoorden heeft gegeven. Een voorbeeld hiervan is: *Als er meer dan twee noten zijn omcirkeld, beoordelen als hierboven met 1 scorepunt aftrek per fout omcirkelde noot tot een maximum van 2 scorepunten.*

Naast de genoemde bovenstaande vraagvormen bij de voorgestructureerde vragen zijn er nog twee vormen die ik hier wil noemen, maar die kwamen het afgelopen jaar niet in één van de examens voor.

In- en aanvulvraag

De leerling moet in een 'gatentekst' iets invullen of een zin aanvullen. Een open solfègevraag behoort ook tot deze categorie, maar die laat ik, zoals gezegd, hier buiten beschouwing. Een voorbeeld van een in- en aanvulvraag uit een oud examen muziek is:

vmbo 2016 vraag 38

Het videofragment speelt net na de moord. De weergegeven tekst gaat over het videofragment, maar er ontbreken een aantal woorden.

In het begin van het videofragment bespreken de buurtbewoners wat er aan de hand is. Dit is muzikaal vormgegeven doordat er **1** ... wordt gezongen.

Na enige tijd weet iedereen wat er gebeurd is, op dat moment zingen de buurtbewoners **2** ...

Daarna keert de rust terug, dit hoor je onder andere aan het **3** ... in de dynamiek en het **4** ... in het tempo.

(2p) Vul in de uitwerkbijlage bij de cijfers 1, 2, 3 en 4 de ontbrekende woorden in. kies uit:

- **accelerando**
- **crescendo**
- **decrescendo**
- **ritenuto**
- **solo**
- **tutti**

Classificatievraag

Bij deze vraagvorm wordt een aantal antwoordmogelijkheden steeds herhaald waaruit gekozen moet worden, bijvoorbeeld:

vmbo 2018 vraag 9

Tijdens het videofragment loopt midden onderaan het beeld een grote tijdcode mee. In de uitwerkbijlage staat een schema met verschillende tijdcodes.

(4p) Geef bij de verschillende tijdcodes aan

- of de zang eenstemmig, tweestemmig of meer dan tweestemmig is,
- of er een klein ensemble, een middelgroot ensemble of het tutti-ensemble speelt.

Een aantal antwoorden is gegeven.

tijdcode	zang	ensemble
	eenstemmig, tweestemmig of meer dan tweestemmig	klein, middelgroot of tutti
0:00	eenstemmig	klein
0:28	meer dan tweestemmig	☐ klein ☐ middelgroot ☐ tutti
0:39	instrumentaal	☐ klein ☐ middelgroot ☐ tutti
0:51	☐ eenstemmig ☐ tweestemmig ☐ meer dan tweestemmig	klein
1:02	☐ eenstemmig ☐ tweestemmig ☐ meer dan tweestemmig	☐ klein ☐ middelgroot ☐ tutti
1:14	☐ eenstemmig ☐ tweestemmig ☐ meer dan tweestemmig	klein
1:17	meer dan tweestemmig	☐ klein ☐ middelgroot ☐ tutti

CSE's muziek 2019 in cijfers (analytische gegevens)

N-term

Op grond van de behaalde resultaten bij de centrale examens worden de examens genormeerd. Daarbij wordt de zogenaamde normeringsvariabele vastgesteld: de N-term. De N-term of normeringsterm wordt door het College voor Toetsen en Examens (CvTE) vastgesteld en ligt tussen de 0.0 en 2.0. De variabele wordt zo gekozen dat in verschillende jaren even zware eisen aan de leerlingen gesteld worden om een voldoende voor het centrale examen te behalen. Een examen dat makkelijk blijkt te zijn, krijgt in de normering een lage N-term. Als een examen als moeilijk wordt beoordeeld, dan stelt het CvTE een hoge N-term vast.

p-waarde

De gemiddelde p-waarde of het 'gemiddelde percentage goed' is een maat voor de moeilijkheidsgraad van de toets of vraag. Maximum: 1.00, minimum .00. De p-waarde wordt berekend door de gemiddelde score te delen door de maximaal te behalen score. Een p-waarde boven .85 wijst op een (extreem) makkelijke vraag of toets, een p-waarde beneden .30 wijst op een (extreem) moeilijke vraag of toets. Uitgangspunt bij de constructie is een p-waarde van ca. .50 en uiteraard een zo hoog mogelijke betrouwbaarheid.

Meer technische informatie en achtergronden over de systematiek van het normeren zijn te vinden op www.cito.nl → Onderwijs → Voortgezet onderwijs → Centrale examens → Alles voor de centrale examens → Tools en expertise Cito → Normering.

rit-waarde

De rit-waarde van een vraag geeft aan in welke mate leerlingen die de betreffende vraag goed hebben beantwoord, ook de hele verzameling vragen goed hebben gemaakt. Het is de correlatie tussen de vraagscore en de totaalscore. Hoe hoger de rit-waarde hoe beter de vraag discrimineert, dat wil zeggen onderscheid maakt tussen vaardige en minder vaardige leerlingen.

Vmbo

Na een dipje in 2018 hebben in 2019 meer vmbo-leerlingen dan ooit examen in het vak muziek gedaan. Met een N-term van 1,1 was het examen goed van niveau. Toch vond meer dan de helft van de vmbo-docenten die de Quicksan heeft ingevuld het examen moeilijk (of zelfs te moeilijk). De drie vragen die de leerlingen het moeilijkst vonden, waren respectievelijk vraag 6 (p .20), vraag 36 (p .09) en vraag 42 (p .09).

vraag 6 (p .20)

Het fragment is het begin van de song. de partij van de trombone is weergegeven. De trombone eindigt met een kenmerkende speeltechniek.

(1p) Geef de technische term voor de speeltechniek die met het golflijntje is aangegeven.

vraag 36 (p .09)

In het fragment wordt naar het thema toegewerkt.

(1p) Welke twee begrippen zijn van toepassing op het fragment net voor de inzet van het thema? Zet deze twee begrippen in de juiste volgorde.

Kies uit:

- fade-out
- fill
- imitatie
- maatwisseling

vraag 42 (p. 09)

Aan het eind van het fragment speelt het hele orkest hetzelfde ritme.

(1p) Welk notenvoorbeeld geeft het ritme van de laatste maten het beste weer?

Opvallend is dat vraag 6 in het rijtje staat. Bij deze vraag werd gevraagd naar de technische term glissando. Dit jaar was het derde opeenvolgende jaar waarin naar de term glissando

werd gevraagd en steeds blijkt dit voor leerlingen lastig te zijn (2017 vraag 30; p .20 / 2018 vraag 17; p .07).

De drie vragen die het beste discrimineerden, dat wil zeggen die het beste onderscheid maakten tussen de vaardige en minder vaardige leerlingen, waren vraag 9 (rit .40), vraag 11 (rit .38) en vraag 37 (rit .43).

vraag 9 (rit .40)

Het fragment is een tussenstuk en bestaat uit twee gedeeltes van vier maten.

(2p) Noem twee verschillen tussen het eerste gedeelte en het tweede gedeelte. Ga in je antwoord uit van het tweede gedeelte.

vraag 11 (rit .38)

Het fragment komt uit het einde van de song. De solo van de elektrische gitaar verandert naar het einde toe.

(2p) Noem twee veranderingen.

vraag 37 (rit .43)

Het fragment is het begin. Het notenvoorbeeld is gedeeltelijk weergegeven.

(2p) Noem één verschil tussen het gedeelte onder haak 1 en haak 2. Ga in je antwoord uit van haak 2.

Noem één verschil tussen het gedeelte onder haak 2 en haak 3. Ga in je antwoord uit van haak 3. Laat de lengte buiten beschouwing.

resultaten	2015	2016	2017	2018	2019
aantal leerlingen	923	934	907	779	942
aantal vragen	54	52	47	49	49
maximale score	66	67	68	67	66
gemiddelde p-waarde	.56	.51	.61	.64	.59
N-term	1,5	1,8	0,9	0,5	1,1
gemiddeld cijfer	6,6	6,4	6,4	6,3	6,4

resultaten	2015	2016	2017	2018	2019
toonhoogte/ritme	.44	.45	.44	.61	.46
algemene muziekleer	.56	.51	.57	.59	.55
betekenis/muziek en andere kunsten	.64	.58	.76	.77	.72
audio	.53	.49	.56	.58	.54
video	.68	.66	.66	.73	.74
vragen met een notenvoorbeeld	.38	.43	.40	.54	.42
vragen met een grafische notatie	.65	.55	.71	.55	.45
termen en begrippen					.43
open vragen	.61	.53	.68	.68	.65
gesloten vragen	.46	.48	.53	.64	.52
voorgestructureerde vragen			.56	.59	.44

	p-waarde
blok 1 Miley Cyrus	.66
blok 2 Trombone Shorty	.58
blok 3 J.S. Bach	.54
blok 4 Omar Sosa	.61
blok 5 K. Jenkins	.71
blok 6 Orgel Vreten	.56
blok 7 A.C. Gomes	.53
blok 8 Sjors van der Panne	.54

Havo

Per ongeluk stond het oorspronkelijke eerste tijdvak examen korte tijd online vóór de afname. Onderzoek wees uit dat het examen door een aantal personen geheel of gedeeltelijk was ingezien. Er kon toen niet anders beslist worden dan een vervangend examen in te zetten. In zo'n geval treedt het calamiteitenscenario in werking. Ruim voorafgaand aan de examenperiode is al een examen uit de examenvoorraad aangewezen dat in geval van calamiteit ingezet moet worden. Het oorspronkelijke havo-examen 2019-1 zal als voorbeeldexamen beschikbaar komen als inplanbaar examen in Facet. Het vervangend examen bleek met een N-term van 1,8 behoorlijk pittig te zijn. Naar aanleiding van een melding via de Examenlijn is er een aanvulling op het correctievoorschrift uitgegaan. Bij vraag 53 moest zowel het antwoord 'juist' als 'onjuist' bij bewering 2 goed gerekend worden. Daarnaast is bij de normering extra aandacht geschonken aan vraag 54. Na de discussie is besloten bij deze vraag de compensatieregeling toe te passen voor een minder geslaagde vraag of onvolkomenheid in een vraag of correctievoorschrift. Uit de berekening voor een onvolkomen vraag vloeide echter voort dat de geadviseerde N-term niet opgehoogd hoefde te worden omdat door de zeer lage p-waarde van de vraag de onvolkomenheid al in de technische norm verrekend was (zie het blauwe kader voor een nadere uitleg en berekening).

Normeringstechniek van geheel of gedeeltelijk onjuiste vraag

Een onvolkomenheid kan ertoe leiden dat leerlingen die op zichzelf juist gehandeld hebben, op grond van het correctievoorschrift geen punten krijgen. Daarentegen kan het voorkomen dat anderen op grond van het correctievoorschrift wel punten krijgen. Die punten werken door in de in eerste instantie geadviseerde N-term (want deze hebben invloed op de gemiddelde score en dus op de gemeten moeilijkheidsgraad van het examen). Om de kandidaat die geen punten heeft gehaald recht te doen, wordt de N-term verhoogd volgens de formule:

$$9 * P_{vrg} * M_{vrg} / L.$$

De uitkomst wordt afgerond op één decimaal.

In deze formule staat P_{vrg} voor de geobserveerde p-waarde van de corrupte vraag en M_{vrg} voor de maximaal haalbare score op deze vraag. L staat voor de lengte van de scoreschaal, oftewel de maximaal haalbare score op het gehele examen.

NB1. Als een achteraf afgekeurde vraag slecht is gemaakt, kan de compensatie nihil zijn. Dat lijkt onrechtvaardig maar is wel correct: de te moeilijke vraag is al in het technisch normeringsadvies verrekend.

NB 2 Door deze aanpassing wordt recht gedaan aan kandidaten die door de fout ten onrechte 0 punten hebben gekregen; zij krijgen het cijfer waarop zij recht hebben.

vraag 54 p-waarde: 0.11
maximaal haalbare score 1
lengte scoreschaal 71

$9 * P_{vrg} * M_{vrg} / L.$

$9 \times 0.11 = 0,99$

$1 : 71 = 0,01408451$

$0,99 \times 0,01408451 = 0,01394366$

afgerond op één decimaal: 0,0

De vier vragen die de leerlingen het moeilijkst vonden, waren respectievelijk vraag 1 (p .23), vraag 17 (p .14), vraag 23 (p .20) en vraag 38 (p. 23). Vraag 54 (p. 11) wordt buiten beschouwing gelaten.

vraag 1 (p. 23)

Het fragment is de intro. In de melodie komt in elke maat hetzelfde ritmische verschijnsel voor.

(1p) Geef de technische term voor dit ritmische verschijnsel.

vraag 17 (p .14)

Het fragment is het eind van het thema, een solo voor de hobo en het begin van de herhaling van het thema.

(1p) Geef de technische term voor de solo van de hobo.

vraag 23 (p .20)

Het fragment is het begin van het refrein. Een melodie wordt twee keer gezongen.

(2p) Noteer in de uitwerkbijlage de ontbrekende noten van de melodie. Neem het gegeven ritme correct over.

vraag 38 (p. 23)

Het fragment is het begin van deel 2. De componist schreef deze muziek als herinnering aan zijn jeugd in China.

(1p) Op welke manier heeft de componist het Chinese karakter verklankt gelet op de toonsoort/toonladder?

De drie vragen die het beste discrimineerden, dat wil zeggen die het beste onderscheid maakten tussen de vaardige en minder vaardige leerlingen, waren vraag 2 (rit .50), vraag 11 (rit .61) en vraag 23 (rit .50).

vraag 2 (rit .50)

Het fragment is het begin van couplet 1. De tellen van de maat zijn in de uitwerkbijlage grafisch weergegeven.

(2p) Omcirkel de tellen waar het akkoord in de begeleiding verandert. Het eerste antwoord is gegeven.

vraag 11 (rit .61)

De cello's spelen een 'tegenmelodie' in kwartnoten. Deze melodie is in de uitwerkbijlage onvolledig afgedrukt. De notatie is een octaaf hoger dan de klank.

(2p) Noteer de ontbrekende noten (toonhoogte en ritme). Het tempo is largo.

vraag 23 (rit .50)

Het fragment is het begin van het refrein. Een melodie wordt twee keer gezongen.

(2p) Noteer in de uitwerkbijlage de ontbrekende noten van de melodie. Neem het gegeven ritme correct over.

resultaten	2015	2016	2017	2018	2019
aantal leerlingen	1365	1196	1172	1152	1202
aantal vragen	54	58	49	51	54
maximale score	78	75	75	74	71
gemiddelde p-waarde	.59	.56	.58	.58	.50
N-term	0,9	1,4	1,1	1,1	1,8
gemiddeld cijfer	6,2	6,4	6,4	6,5	6,3

resultaten	2015	2016	2017	2018	2019
muzikale aspecten	.57	.56	.59	.52	.45
toonhoogte/ritme	.56	.48	.49	.52	.45
analyseren/interpreteren	.63	.61	.65	.67	.55
begrippen	.52	.51	.44	.49	.42
vragen met een notenvoorbeeld	.54	.50	.54	.56	.44
vragen zonder notenvoorbeeld	.62	.61	.61	.60	.53
geven van argumenten	.59	.63	.62	.67	.56
open vragen	.59	.54	.59	.57	.47
gesloten vragen	.65	.64	.52	.50	.58
voorgestructureerde vragen				.66	.55

	p-waarde
blok 1 Mr. Probz	.55
blok 2 D. Cimarosa	.45
blok 3 Earth, Wind & Fire	.54
blok 4 E. Elgar	.55
blok 5 Tan Dun	.46
blok 6 Marc Shaiman	.43

Vwo

Het examen vwo was met een N-term van 0,9 niet te moeilijk en niet te makkelijk. Wel werd het examen net als vorig jaar door de docenten als (te) lang ervaren. Uit de toets- en itemanalyse blijkt echter ook dit jaar dat de lengte geen negatieve invloed heeft gehad op het examen. Naar het einde van het examen neemt het aantal leerlingen dat een vraag niet heeft beantwoord iets toe, maar de p-waarden en de betrouwbaarheid van de laatste vragen blijven hoog. Dit duidt erop dat leerlingen niet onder tijdsdruk zomaar iets hebben opgeschreven om de vraag te beantwoorden, maar dat vooral een zeer klein gedeelte van de minst vaardige leerlingen een vraag heeft overgeslagen. Door de introductie van het grote themablok lichte muziek aan het einde van het examen, was er geen gelijke verdeling meer over de vier blokken wat betreft lengte en aantal te behalen scorepunten. Na blok 2 waren de leerlingen nog niet op de helft van het examen. Via onder andere de septembermededelingen waren de docenten daarvoor gewaarschuwd en opgeroepen om de leerlingen hier vooraf op te wijzen.

De vier vragen die de leerlingen het moeilijkst vonden, waren respectievelijk vraag 21 (p .29), vraag 27 (p .31), vraag 30 (p .22), en vraag 49 (p .31).

vraag 21 (p . 29)

Het fragment is uit het begin van deel 1. De melodie is gebaseerd op een gregoriaans gezang. Regel 1 en 2 van het gregoriaanse gezang zijn in de uitwerkbijlage afgedrukt. De componist heeft in zijn versie niet alle noten uit het oorspronkelijke gezang gebruikt.

(2p) Omcirkel in het notenvoorbeeld de noten die de componist niet heeft gebruikt. Let op: de tekstplaatsing is in de versie van Liszt anders.

vraag 27 (p. 31)

Het fragment komt uit het slotdeel. De melodie is in de uitwerkbijlage onvolledig afgedrukt.

(3p) Noteer de ontbrekende noten (toonhoogte en ritme). Let op de maatsoort (3/2).

vraag 30 (p. 22)

Van het fragment is een vrouwenstem in de uitwerkbijlage afgedrukt. De klank is een halve toon hoger dan de notatie.

(1p) Noteer in het notenvoorbeeld boven elke maat de grondtoon van het akkoord. De eerste grondtoon is gegeven.

vraag 49 (p .31)

Het fragment is het einde van het refrein en de eerste regel van couplet 3. De tekst is weergegeven.

Your creature comforts aren't
the only things worth fighting for
Still breathing, it's not too late
We're all carrying one big burden, **sharing one fate**

I'm a white man living in a white man's street

(1p) Noem de harmonische functie van het akkoord bij de vetgedrukte woorden.

De drie vragen die het beste discrimineerden, dat wil zeggen die het beste onderscheid maakten tussen de vaardige en minder vaardige leerlingen, waren vraag 19 (rit .50), vraag 21 (rit .49) en vraag 27 (rit .54).

vraag 19 (rit .50)

Het fragment is het slot. Het ritme van de fagot is in de uitwerkbijlage afgedrukt.

(3p) Noteer in elk hokje met een Romeins cijfer de harmonische functie. Een aantal antwoorden is gegeven.

vraag 21 (rit .49)

zie boven

vraag 27 (rit .54)

zie boven

resultaten	2015	2016	2017	2018	2019
aantal leerlingen	1082	1110	1013	1096	1113
aantal vragen	50	52	52	49	52
maximale score	77	78	78	83	81
gemiddelde p-waarde	.67	.52	.59	.60	.62
N-term	0,4	1,9	1,2	1,1	0,9
gemiddeld cijfer	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5

resultaten	2015	2016	2017	2018	2019
muzikale aspecten	.72	.50	.57	.66	.59
toonhoogte/ritme	.43	.43	.53	.55	.40
analyseren/interpreteren	.69	.60	.65	.63	.75
begrippen	.71	.45	.52	.63	.54
geven van argumenten	.68	.59	.62	.57	.69
muziekgeschiedenis	.69	.47	.55	.45	.58
jazzmuziek					.68
popmuziek					.64
vragen met een partituur	.71	.45	.62	.65	.64
vragen met een klein notenvoorbeeld		.47	.56	.56	.47
vragen zonder notenvoorbeeld	.67	.58	.60	.61	.68
open vragen			.58	.56	.64
gesloten vragen			.63	.60	.58
voorgestructureerde vragen				.71	.60

	p-waarde
blok 1 F. Say	.66
blok 2 F. Danzi	.64
blok 3 F. Liszt	.50
blok 4 Muziek tegen racisme	.66

Resultaten Quickscan vmbo/havo/vwo

	vmbo	havo	vwo
N	73	89	94
moeilijkheid	2,37	1,52	2,59
lengte	1,93	1,72	1,40
aansluiting	2,90	2,51	3,20
waardering	6,2	5,1	6,7

Quickscan

N

aantal docenten dat de Quickscan heeft ingevuld

moeilijkheid van het examen

op een schaal van 5 (1 = te moeilijk, 2 = moeilijk, 3 = niet te moeilijk/niet te makkelijk, 4 = makkelijk, 5 = te makkelijk)

lengte van het examen

op een schaal van 3 (1 = te lang, 2 = precies goed, 3 = te kort)

inhoudelijke aansluiting van het examen op het gegeven onderwijs

op een schaal van 5 (1 = slecht, 2 = onvoldoende, 3 = voldoende, 4 = goed, 5 = zeer goed)

waardering van het examen

op een schaal van 10

Vooruitblik op de cse's 2020

Vanaf 2020 moet voor zowel vmbo, havo als vwo het examen muziek in Facet worden afgenomen. In voorbereiding daarop zullen de scholen verplicht moeten oefenen met het inplannen van een examen. Binnen Facet worden daarvoor een aantal recente examens beschikbaar gesteld. De examensecretaris van iedere school met kandidaten muziek kan deze voorbeeldexamens voor afnames inplannen. Daarnaast staan op de oefensite van Facet een aantal oudere examens muziek (vmbo, havo en vwo). Deze examens kunnen door iedereen benaderd worden.

Vanaf 2020 zal in het examen vwo in één blok een grote analyse-opdracht opgenomen worden. Bij deze analyse-opdracht moeten leerlingen vragen beantwoorden aan de hand van een grotere partituur dan tot nu toe gebruikelijk was. In de testfase, waaraan twaalf

scholen hebben deelgenomen, is ook nadrukkelijk gekeken naar de tijdsduur die leerlingen nodig hadden om de vragen in dit nieuwe blok te beantwoorden. Alle docenten wordt nadrukkelijk geadviseerd de drie voorbeeldopdrachten, die ter voorbereiding op deze analyseopdracht zijn geconstrueerd, te oefenen met de leerlingen. De voorbeeldopdrachten staan op:

<https://oefenen.facet.onl/facet/pages/oefen/start/> → VO-toetsen en -examens → Centrale examens → toets in 'muziek' → kies VWO muziek - analyseopdracht Bach / Schönberg / Kuhlau

Let op: gebruik voor te oefenen in Facet de Google Chrome browser

De bijbehorende uitwerkbijlages en correctievoorschriften staan op:

<https://www.examenblad.nl> → 2020 → vwo → muziek vwo → Correctievoorschrift en uitwerkbijlage bij voorbeeldopdrachten muziek vwo 2020

Naar aanleiding van opmerkingen van een aantal docenten, wil ik op deze plaats aandacht vragen voor het hanteren van het begrip 'technische term'. Om alle leerlingen gelijk te behandelen, is het van belang dat docenten het correctievoorschrift op de juiste en dezelfde manier hanteren. In de verschillende syllabi staat gespecificeerd wat met het begrip 'technische term' wordt bedoeld, namelijk:

syllabus vmbo (p. 17)

Indien er sprake is van een technische term dan wordt daarmee bedoeld een van de begrippen zoals vermeld in deze syllabus.

(De bijbehorende begrippen staan vermeld op p. 6 t/m 14.)

syllabus havo (p. 6) en vwo (p. 7)

Indien sprake is van een technische term dan wordt daarmee bedoeld een van de begrippen zoals vermeld in bijlage 2.

(De bijbehorende begrippen staan vermeld op respectievelijk p. 10 t/m 28 en 12 t/m 29.)

Wanneer een leerling bij een vraag naar een technische term een omschrijving of een parafrasering van deze technische term geeft, mag het antwoord niet goed gerekend worden. Een enkele keer wordt in een vraag naar een technische term óf naar een omschrijving van de betekenis van die technische term gevraagd. Uiteraard volstaat dan de omschrijving. Wanneer naar een technische term wordt gevraagd en de leerling geeft een antwoord dat niet in het correctievoorschrift en niet in de syllabus staat, maar dat op grond van vakinhoudelijke argumenten als juist aangemerkt kan worden, mag het antwoord goed gerekend worden volgens regel 3.3 uit de Algemene regels uit het correctievoorschrift. De docent moet het toekennen van het scorepunt wel kunnen motiveren aan de hand van bijvoorbeeld gezaghebbende literatuur.

syllabus vmbo muziek 2020

https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-2020-muziek-vmbo/2020/vmbo-tl/f=/muziek_vmbo_2_versie_2020.pdf

syllabus havo muziek 2020

https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-2020-muziek-havo/2020/havo/f=/muziek_havo_2_versie_2020_nader_vastgesteld.pdf

syllabus vwo muziek 2020

https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-2020-muziek-vwo/2020/vwo/f=/muziek_vwo_2_versie_2020.pdf

In 2020 komt er in ieder geval in de constructiegroep havo/vwo muziek een plaats vacant. Ervaren docenten die lesgeven aan (voor)examenklassen havo én vwo en een bijdrage willen leveren aan de constructie van de examens muziek, worden te zijner tijd van harte uitgenodigd te reageren. Hou hiervoor vanaf februari 2020 onder andere de site van Cito en de VLS extra in de gaten.

Cito doet ook onderzoek naar de verbetering van examens. Vaak zoeken wij docenten en scholen die hieraan willen meewerken. In 2020 staat een onderzoek gepland naar de constructie van vragen in het vmbo-examen die een beroep doen op hogere denkvaardigheden. Tijdens de evaluatievergadering vmbo muziek 2020 hoop ik hierover meer te kunnen vertellen.